

Kunst en kunstfilosofie

Dr. Rob van Gerwen
Subfac. Wijsbegeerte
Universiteit Utrecht
<http://www.phil.uu.nl/~rob>

Wat is kunst?

- Abt van Batteux: 1746. *Les Beaux-arts réduits à un même principe*. Paris: Durand.
- Definitie of
- Legitimatie?

—2—

Alexander Gottlieb Baumgarten

- "Het doel van de esthetica is de perfectie (vervolmaking) van de zintuiglijke kennis als zodanig. Daarmee is echter de schoonheid bedoeld." (*Aesthetica*, 1750, § 14).

—3—

Helpt dat?

- Is kunst (of schoonheid) ...
- ... de perfectie van zintuiglijke kennis?

—4—

Wat is schoonheid?

- Immanuel Kant (1724-1804)
- *Kritik der Urteilskraft* (1790)
- Subjectivisme: Schoonheid is ervaren schoonheid
- Uitgedrukt in smaakoordeel >

—5—

- Um zu unterscheiden, ob etwas schön sei oder nicht, beziehen wir die Vorstellung nicht durch den Verstand auf das Objekt zum Erkenntnis, sondern durch die Einbildungskraft (vielleicht mit dem Verstande verbunden) auf das Subjekt und das Gefühl der Lust oder Unlust desselben. (KU, §1, eerste zin)

—6—

Artistieke houding

- We houden het object voor ons geestes oog alsof het niet werkelijk daar voor ons stond
- We beschouwen het als ware het gerepresenteerd
- Representatie als model van schoonheid

—7—

De esthetische ervaring

- Niet afgeleid van concepten
- Niet wat in de zintuigen bevalt
- Belangeloos welbehagen
- Doelmatig zonder doel
- Aanspraak op *sensus communis*
- Mededeelbaarheid van de ervaring

—8—

- Representatie als model voor schoonheid
- Artistieke houding en belangeloosheid bij Kant

—9—

Arthur Schopenhauer

- Belangeloosheid ontmenselijkt
- Zuivere subject van het kennen

—10—

De definitie van kunst

- **Alleen** kunst en verder niets

—11—

De definitie van kunst

- **Alleen** kunst en verder niets
- Geen zondagsschilders en amateurtoneel
- Geen kinderspelletjes, geen kindertekeningen

—12—

De definitie van kunst

- Alleen kunst en verder niets
- **Alle** kunstwerken, geen enkele missen

—13—

De definitie van kunst

- Alleen kunst en verder niets
- **Alle** kunstwerken, geen enkele missen
- Literatuur, schilderkunst, film, fotografie, dans, toneel, muziek
- En Installaties, performances, architectuur?
- Kunstvormen van de 22e eeuw?
- Kunst van Mars?

—14—

De definitie van kunst

- Alleen kunst en verder niets
- Alle kunstwerken, geen enkele missen
- Wat zijn de **noodzakelijke en voldoende voorwaarden** voor iets om kunst te zijn?
Significant form? Expressie?

—15—

De definitie van kunst

- Onder welk principe? ... [Batteux]
- **Schoonheid**
 - Maar wat is dat?
 - Baumgarten?
 - Kant >
- **Moet kunst niet ergens goed in zijn?**
 - Hoe mooier hoe meer kunst?

—16—

Een eindeloos debat

- **Moet kunst niet ergens goed in zijn?**
- **Of hoeft het alleen maar in een kunstinstututie tentoongesteld te zijn?**
 - Classificatie in plaats van evaluatie

—17—

Twee betekenissen van ‘Kunst’

- **Descriptief:**
 - “Wat daar aan de muur hangt is kunst”
- **Evaluatief:**
 - “Is dat nou kunst?”
- **Over een andere boeg > legitimatie**

—18—

Legitimatie en beeldverbod

- Zijn onze kunsten nog wel gelegitimeerd?
- Echt gemakkelijk wordt het ons niet gemaakt, of wel?

—19—

■ Marco Evaristii, 2000

—20—

■ Mike Bidlo:
“Bidlo, not Leger”

—22—

—23—

Legitimatie van de kunst

- Homerus > Plato/Socrates: nieuwe kennisclaims: redeneren
- Plato: afbeelden is alsof je een spiegel ronddraait
- Dubbel verwijderd van ware kennis (der Ideeën)
- Republiek, bk. X

—24—

- Aristoteles, Poetica
- Poëzie is beter dan geschiedschrijving
 - Vertelt hoe Goden het bedoelden, niet hoe het toevallig uitpakte
- Tragedie over mens en zijn drijfveren

—25—

Nieuwe legitimatie

- Christendom vs. iconoclasmie (in 6e en 7e eeuw)
 - Biblia Pauperum
 - Plaatjes voor analfabeten
 - Muziek voor de congregatie: rituele functie

—26—

Hegel's "het einde van de kunst"

- Een nieuwe crisis
- "Kunst is ding van het verleden"
 - Klassieke sculptuur inadequaat voor heilige drie-eenheid: wordt beste uitgedrukt in transparante filosofische concepten
 - kunst behoeft nieuwe legitimatie
- Het schijnen van de geest
- 20e eeuwse Avant-Garde dringt traditie weer het verleden in

—27—

Gelegitimeerde kunst...

- ... biedt "een integratie tussen gemeenschap, samenleving, en de Kerk enerzijds en het zelf-begrip van de creatieve kunstenaar anderzijds."
 - Hans-Georg Gadamer, *Die Aktualität des Schönen*

—28—

Maar hedendaagse kunst...

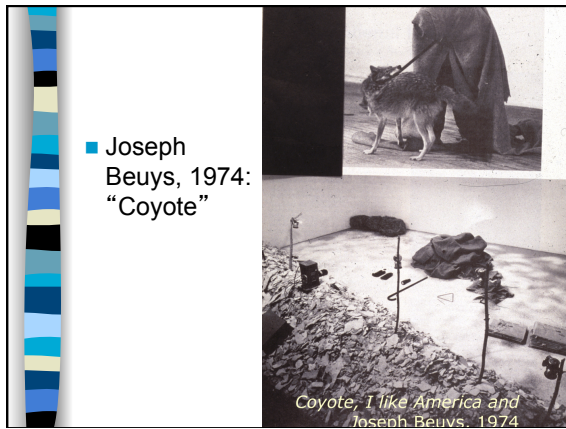
... volgens velen:

- Spreekt niet langer vanzelf
- Is erop uit ons te shockeren
 - Geweldskunst
 - Pornografie in kunst (Jeff Koons)
 - Stockhausen
 - Wolfgang Flatz: stier uit helicopter
 - Orlan's cosmetische chirurgie
 - Of....

—29—

Marcel Duchamp, 1917: "Fountain"

Kunst en kunstfilosofie

Dr. Rob van Gerwen
Subfac. Wijsbegeerte
Universiteit Utrecht
<http://www.phil.uu.nl/~rob>